

Håvning av kräftor

Fotograferande folklivs-
forskare i finnmarkerna.

”Det är stilla, inte
en krusning syns
på vattenytan.”

Fotografiet
Salungen, cirka 1910

Håvning av kräftor. Jösse härad, Mangskogs socken, Salungen, Värmland. Ja, så lyder Nordiska museets kortfattade beskrivning av det stämningsfulla fotot här intill. Salungen är namnet på sjön, som ligger mellan Arvika och Sunne. Fotodatomet är okänt, det kan vara i augusti, någon gång på 1910-talet. Det är stilla, inte en krusning syns på vattenytan. Anar vi morgondimma över sjön?

Vad kräftfiskaren heter vet vi inte. Upptagen med att hantera sin håv står han upp i aktern på den lilla roddbåten, stiligt klädd i kavaj, väst, klockkedja och keps. Bakom honom på durken anas en mjärde.

VEM SOM HÖLL i kameran vet vi dock: folklivsforskaren Nils Keyland (1867–1924). Han föddes i en finskättad bondefamilj, i redan nämnda Mangskogs socken – kräftfisket sker i hans hembygd. Med sitt efternamn markerade han för övrigt sina finska rötter, Keyland går tillbaka på moderns släktnamn, Kailainen.

Efter studier i Karlstad och Uppsala, och några år i USA, började han i slutet av 1890-talet dokumentera finnkulturen i Värmland för Nordiska museets räkning. År 1906 anställdes han som amanuens vid museet, och sex år senare avancerade han till intendent för dess kulturhistoriska avdelning på Skansen.

»OFTA BRUKAR KEYLAND lyftas fram som en kulturhistorisk fotonjör som med kamerans hjälp dokumenterade svensk allmog.« Det konstaterar Pelle Snickars i nyutgivna *Fotografihistorier – fotografi och bildbruk i Sverige från 1839 till idag* (Natur & Kultur). Snickars är professor i digitala kulturer vid Lunds universitet, och en av 16 författare i den påkostade boken. Här håller han i ett kapitel som beskriver utvecklingen av en mycket intressant genre – museifotografi.

Nordiska museet i Stockholm började, skriver Snickars, redan från 1870-talet samla in fotografier, och senare anställde man egna föremålsfotografer som huserade i museets fotoateljé. Och så satsade man på fotodokumentation i fält, där Nils Keyland blev känd för sina vackra bilder. »Många av dem vittnar om en saklig estetik, inte utan skönhet – med centrerade motiv, ofta arbetande människor inramade av samma, stilla natur som tjänade folks uppehälle.«

Kritik har riktats mot Keylands foton för att ibland vara iscensatta. Men, som Snickars skriver om kräftfiskaren: Han behövde »stå still och ha sin håv synlig för att det överhuvudtaget skulle vara någon poäng med avbildandet«. **PH**

JACOB WIBERG